

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 5/2004 rd

Regeringens proposition om godkännande av Rotterdamkonventionen om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen och ändring av 42 och 52 § kemikalielagen samt 48 kap. 1 § strafflagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 mars 2004 en proposition om godkännande av Rotterdamkonventionen om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen och ändring av 42 och 52 § kemikalielagen samt 48 kap. 1 § strafflagen (RP 25/2004 rd) till miljöutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Pirkko Kivelä, miljöministeriet
- lagstiftningsråd Mika Seppälä, justitieministeriet
- enhetschef Jukka Malm, Finlands miljöcentral
- avdelningschef Seppo Loikkanen, Kemiindustrin r.f.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner den i Rotterdam, i Nederländerna i september 1998 ingångna konventionen om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel. Syftet med Rotterdamkonventionen är att främja delat ansvar och gemensamma ansträngningar mellan parterna i den internationella handeln med vissa

farliga kemikalier i syfte att skydda människors hälsa och miljön. Kemikalier som är förbjudna eller underkastade stränga restriktioner eller mycket farliga bekämpningsmedel får bara exporteras med den importerande partens förhandsgodkännande sedan information lämnats. Genom konventionen inrättas ett förfarande för hur man skall gå till väga för att få ett formellt beslut från de importerande länderna om huruvi-

da de har för avsikt att ta emot import av kemikalier, och hur detta beslut skall vidarebefordras.

Rotterdamkonventionen trädde i kraft den 24 februari 2004. Den har undertecknats av 72 stater och av EU. Unionen har genomfört konventionen genom en förordning av Europaparlamentet och rådet om export och import av farliga kemikalier.

I propositionen ingår ett lagförslag om sättande i kraft av de bestämmelser i Rotterdamkon-

ventionen som hör till området för lagstiftningen samt lagförslag om ändring av kemikalielagen och strafflagen.

Lagarna avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordningar av republikens president och statsrådet samtidigt som Rotterdamkonventionen träder i kraft för Finlands del.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Med hänvisning till propositionen och övrig utredning anser utskottet att propositionen är nödvändig och angelägen och tillstyrker lagförslagen i propositionen.

Miljöutskottet anser det mycket önskvärt att Rotterdamkonventionen antas eftersom den främjar kemikaliesäkerheten, inte minst i u-länderna. Hanteringen av farliga kemikalier och okunskapen om riskerna medför fortfarande allvarliga problem i u-länderna. Konventionen måste antas på bred bas för att målen beträffande u-länderna ska kunna nås.

Farliga kemikalier kan transporteras mellan kontinenter genom strömningarna i atmosfären. Det innebär att farliga kemikalier som används i u-länderna kan ha skadliga konsekvenser till exempel i Europa och förorsaka långsiktiga problem för människor och organismer i naturen.

De kemikalier som nämns i konventionen tillverkas inte i Finland för export, men EU är en stor exportör av kemikalierna. Kemikalieindustrin i EU tillverkar och exporterar flera av kemikalierna till länder utanför EU. Bland dem märks särskilt arsenikföreningar, koltetraklorid, kloroform, bensen och permetrin. I detta sammanhang vill utskottet särskilt betona att EU-fördraget föreskriver att miljö- och hälsomål alltid ska ha företräde framför den fria rörligheten för varor när motstridiga intressen uppstår.

EU har genomfört konventionen genom Europaparlamentets och rådets förordning 304/2003/EG om import och export av vissa farliga kemikalier. Förordningen kräver att medlemsstaterna utser en nationell myndighet och föreskriver om adekvata påföljder vid överträdelser av bestämmelserna i förordningen. I Finland kommer Finlands miljöcentral, som var nationell myndighet för gemenskapens tidigare kemikalieförordning, att utses till nationell myndighet.

Straffbestämmelserna

Regeringen föreslår att 52 § om kemikalieförseelse i kemikalielagen och 48 kap. 1 § om miljöförstöring i strafflagen ändras för att Finland ska ha korrekta påföljder i enlighet med gemenskapsförordningen och konventionen.

Med hänvisning till inkommen utredning framhåller utskottet att den föreslagna ändringen i 52 § är svårläst när den direkt hänvisar till de komplicerade artiklarna i gemenskapsförordningen. Bestämmelsen kan dock accepteras eftersom kemikalieexportörer ofta är professionella företag med anställda som måste förutsättas förstå de svårtydda och komplicerade förpliktelserna. Bestämmelsen förväntas inte medföra några större problem i Finland eftersom de kemikalier som nämns i konventionen över huvud taget inte har exporterats från Finland sedan kemikalielagen trädde i kraft 1990. Rent principiellt sett är bestämmelsen komplicerad eftersom den

hänvisar till beslut av en utländsk myndighet som lämnar information om förbud mot import av vissa kemikalier. Överlag är det svårt att acceptera en straffrättslig ordning där straffbarheten är beroende av en utländsk myndighets synpunkter. Att det är en myndighet i det mottagande landet som fattar beslutet ingår i en internationell mekanism. Därför måste den föreslagna regleringen kunna godtas.

Förslaget till ändring i 48 kap. 1 § i strafflagen är likaså komplicerat eftersom brottsrekvisitet för miljöförstöring, skador på människors hälsa eller förstörelse i miljön, knappast kan uppfyllas bara genom att farliga kemikalier importeras eller exporteras trots förbudet. I och med att import eller export av kemikalier alltid har samband med användning eller hantering av kemikalier kan detta faktum vägas in som en premiss när det bedöms om ett förfarande i enlighet med brottsrekvisitet har varit ägnat att orsaka miljöförstöring eller hälsorisker. Därige-

nom kan den föreslagna straffrättsliga regleringen trots vissa avvikelser anses vara godtagbar och den enda tillräckligt enkla regleringsmetoden.

Förslag till beslut

Med stöd av det som anförs ovan föreslår utskottet

att riksdagen godkänner den i Rotterdam den 10 september 1998 ingångna Rotterdamkonventionen om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel till de delar konventionen omfattas av Finlands behörighet och

att lagförslagen godkänns utan ändringar.

Helsingfors den 14 april 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Susanna Haapoja /cent
Tuomo Hänninen /cent
Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent
Kari Kärkkäinen /kd
Mikaela Nylander /sv

Heikki A. Ollila /saml
Eero Reijonen /cent
Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vänst
Ahti Vielma /saml
Pia Viitanen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.